

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A házastársi tartás egyes kérdéseiről

Szerző:

Dr. Mensáros-Tordai Judit Tekla

Debrecen,

2013. június 30.

„A házastársak tartási kötelezettsége a házasság belső tartalmából következik. A házasfelek eltávolodása, a házasság felbontása sem semmisíti meg teljesen az egymás sorsáért való felelősségüket, egymáshoz tartozásukat. Mindez a házastársak kölcsönös tartási kötelezettségében is kifejezésre jut.”¹

I. FOGALMI ALAPVETÉS

Tartásról általánosságban akkor beszélünk, ha egy személynek a létfenntartását, igényeinek kielégítését, szükség esetén gyógyíttatását, gondozását illetőleg taníttatását más személy látja el.

„A törvényen alapuló tartási jogviszonyokat „A házasságról, a családról és a gyámságról” szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) hozzátartozói kapcsolatok alapján rendezi, különbséget téve a házastárs, - volt házastárs, különélő házastárs - bejegyzett élettárs, valamint a rokonok tartása között. A különbségtétel alapja, hogy a Csjt. 34.§.-a a rokonságot a vérségi leszármazás, illetve összetartozás ismérveinek megfelelően rendszerezi úgy, hogy az örökbefogadásnak is rokoni köteleket jelentő tartalmat tulajdonít. A családjogi törvény ugyanakkor, mind az alapelveiben, mind pedig a tételes szabályaiból kitűnően a házasságot tekinti a család alapintézményének, melyet jelentőségének megfelelő jogi védelemben részesít.

A házasság felbontásával nem mindenben szűnnek meg a házastársi kapcsolatokhoz fűződő jogi következmények. A házastársi kapcsolatoknak a belső tartalma is indokolja a házastársak egymás iránti felelősségének kiterjesztését a házasság felbontása, illetőleg a házastársi életközösség megszűnése utáni időszakokra.”²

---

¹ Kommentár CompLex Jogtár - a Csjt. 32.§ (3) bekezdéséhez fűzött magyarázat

² A Családjog kézikönyve I. kötet 92. oldal (HVG-ORAC, 2007.)

A Csjt. VII. fejezetében „A rokonok eltartása” cím alatt szabályozza a gyermek és az „egyéb” rokonok tartását. (Csjt. 60.§-69/E.§)

A törvény III. fejezet 2. címe - „A házasság felbontása” - a volt házastárs tartására vonatkozó szabályokat rögzíti. (Csjt. 21-22.§)

A IV. fejezet „Közös háztartás-Tartás” címe pedig a különélő házastárs tartásának szabályait rendezi. (Csjt. 32.§ (3) bek.).

Az előzőekből látható, hogy a házastársi tartást a Csjt. a rokon- és gyermektartástól elkülönítve szabályozza ugyan, de kapcsolatuk és összefüggéseik nem hagyhatók figyelmen kívül, hiszen egy-egy tartásra kötelezettel szemben többen és más jogcímen élhetnek tartási igénnyel, illetőleg az sem mindegy, hogy a tartásra szoruló kitől követelheti azt, hogy létfenntartását biztosítsa. „A rokонтartás közös szabályai” cím alatt lefektetett alapelvek és sorrendiség az alábbiak szerint alakul:

Csjt. 60.§ (1) bekezdés: Rokonaival szemben, az alábbi rendelkezésekben meghatározott körben, az jogosult tartásra, aki magát eltartani nem tudja és akinek tartásra kötelezhető házastársa, vagy bejegyzett élettársa sincs.

Csjt. 64.§ (2) bekezdés: A tartásra jogosultság sorrendjében a gyermek a házastársat, elvált házastársat, bejegyzett élettársat, elvált bejegyzett élettársat, a házastárs és az elvált házastárs, illetve bejegyzett élettárs és elvált bejegyzett élettárs pedig - egymással egysorban - a többi rokонт megelözi.

Amíg a házastársak együtt élnek, addig fogalmilag nem beszélhetünk tartásról sem, hiszen az együttélés idejére a Csjt. „Közös háztartásra” vonatkozó rendelkezései irányadók.

Csjt. 32.§ (1) bekezdés: A közös háztartás költségeinek fedezésére elsősorban a házastársak keresménye és egyéb közös vagyona szolgál. Ha a házastársak az életközösség

fenntartása mellett külön élnek, megélhetésük költségeit elsősorban szintén ilyen módon kell fedezni.

Csjt. 32.§ (2) bekezdés: Ha a közös vagyon a közös háztartás költségét nem fedezi, a házastársak kötelesek ahhoz különvagyonukból is egyenlő mértékben hozzájárulni. Ha csak egyik házastársnak van különvagyon, ő egymaga köteles ebből a közös háztartás költségének kiegészítéséhez szükséges összeget fedezni.

Házastársi tartásról akkor beszélünk, amikor a házaspár együttélésüket megszüntetik ugyan, de házassági kötelekük megmarad, illetőleg abban az esetben, amikor a felek házasságuk felbontását követően tartási igénygel élnek a volt házastárssal szemben.

II. A VOLT HÁZASTÁRS TARTÁSA

Csjt. 21.§ (1) bekezdés: A házasság felbontása esetén volt házastársától tartást követelhet az, aki arra hibáján kívül rászorul, kivéve, ha arra a házasság fennállása alatt tanúsított magatartása miatt érdemtelenné vált. Tartást csak olyan mértékben lehet követelni, hogy az ne veszélyeztesse a volt házastársnak és annak megélhetését, akinek eltartására a volt házastárs a tartást igénylővel egysorban köteles.

II.1. A házastársi tartás alapja:

Érvényesen megkötött házasság nélkül házastársi tartásról nem beszélhetünk. Érvénytelen házasság esetén kérdés lehet, hogy a tartás speciális szabályai, vagy a törvény házassági vagyonjoghoz kapcsolódó rendelkezései a meghatározók. Többségi álláspont szerint, az utóbbi megoldás tűnik helyesnek, részben a vétlen fél érdekeinek védelme céljából, részben pedig a házassági vagyonjoghoz közelálló rendszerbeli szabályozás folytán is.

Bár a hazai szabályozás szerint az ún. névházasság nem érvénytelen, mégsem alapozza meg a tartásra való jogosultságot, hiszen az nem választható el a házasság társadalmi

rendeltetésétől. A minden belső tartalomtól mentes, pusztán formai kötelék az ítélkezési gyakorlat szerint nem alkalmas arra, hogy abból a felek egymással szemben jogokat származtathassanak.

II.2. A házastársi tartás feltételei általánosságban:

A Csjt. 21.§ (1) bekezdéséből következik, hogy a házasság felbontása után a házastársi tartás peres úton csak a törvényben meghatározott feltételek együttes fennállása esetén érvényesíthető sikerrel.

Az első feltétel meglétét, nevezetesen a tartásra való rászorultságot a jogosult köteles bizonyítani. Az önhiba megléte, a házasság fennállása alatt tanúsított magatartás miatti jogosulti érdemtelenység, valamint a kötelezetti teljesítőképesség hiánya azok, amiket a kötelezettnek kell bizonyítani, hiszen ezek az ő érdekkörébe tartozó körülmények.

A házasfelek házasságuk felbontása esetére, a fenti feltételek hiányában is megállapodhatnak tartásdíj fizetésben, melyre vonatkozóan a **PK 113. számú állásfoglalás** ad útmutatást. (lásd II.12. Egyéb szabályok)

II.3. Rászorultság:

„Rászorult a tartásra az, aki magát eltartani, a saját megélhetését biztosítani nem tudja. A rászorultság lehet részleges is, ha a tartást igénylő a megélhetését csak részben tudja biztosítani, szüksége van azonban ehhez kiegészítésre is, ekkor kiegészítő tartásról beszélünk.”³

A rászorultságot keletkeztető leggyakoribb ok az olyan *betegség*, mely teljes, vagy részleges munkaképesség-csökkenéssel jár. Ennek megállapítása orvosi feladat, ekként az erre irányuló perben szakértő kirendelése nem mellőzhető. A szakértő megállapítja a fennálló betegséget, véleményt ad a munkaképesség-csökkenés mértékére vonatkozóan, valamint megjelöli azokat a munka típusokat, melyeket a tartást igénylő, állapotának megfelelően el tud végezni.

---

³ Heinerné Barzó Tímea: Családi jog 151. oldal (Novotni Alapítvány, 2002)

Az *életkor* is olyan tényező, mely a keresőképeség szempontjából nem hagyható figyelmen kívül. Azonban ez önmagában nem, csupán más tényezőkkel együttesen eredményezheti a jogosulti rászorultság megállapítását. Így például a nyugdíjkorhatár elérése önmagában nem nyújt alapot a tartásra. Azt kell vizsgálni, hogy szerzett-e az igénylő nyugdíj-jogosultságot, a részére folyósított nyugdíj elegendő-e a megélhetéséhez, ha pedig erre nem szerzett jogosultságot, az milyen okokra vezethető vissza. A problémák ekörben általában úgy jelentkeznek, hogy a tartást igénylő azért nem szerzett nyugdíj-jogosultságot, mert munkaerejét a közös háztartásban kamatoztatta, ebben az esetben a rászorultság megállapításának helye van.

„Egyre növekvőbb jelentősége van a munkanélküliségnek, a foglalkoztatási lehetőségek csökkenésének. Így például az életközösség megszűnését követő munkanélküliség alapot adhat a rászorultság megállapítására. A munkanélküliség folytán bekövetkezett ellátatlanság azonban bizonyos értelemben különbözik a rászorultság fogalmától. A munkavégzés lehetőségét elvesztő személy részére a társadalom a támogatás és az ellátás különböző formáit biztosítja. A rászorultság megállapításához egyrészt fel kell tárni, hogy az igénylő kimerítette-e azokat a lehetőségeket, melyeket „A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról” szóló 1991. évi IV. törvény biztosít részére, másrészt pedig fokozott körültekintéssel kell vizsgálni, hogy a munkanélküliség bekövetkezése milyen összefüggést mutat a házastársak volt közös életvitelével (pl. a korábban a háztartásban dolgozó, kevesebb munkatapasztalattal rendelkező házastárs munkanélkülivé válása gyakoribb) Ezekben az esetekben indokolt lehet a tartási kötelezettséget határozott időre szólóan megállapítani. ”⁴

II.4. A tartást igénylő vagyoni helyzete:

Megfelelő rendszeres jövedelem hiányában kiemelt fontossággal bír az igénylő vagyoni helyzete. Ekörben különbséget kell tenni az egyes vagyontárgyak értékesítése, illetve hasznosítása érdekében elvárható jogosulti magatartások között. Ez elvi élel akkor merül fel, ha a jogosult *ingatlan* tulajdonjoggal rendelkezik, ilyenkor elvárható tőle, hogy azt hasznosítsa, azonban az nem,

---

⁴ A Családjog kézikönyve I. kötet 100. oldal (HVG-ORAC, 2007.)

hogy értékesítse, mert a tulajdonjog elvesztése a még fennmaradó létalapjának végleges elvonását jelentené. Az *egyéb vagyontárgyak* értékesítése szükségességének megítélésénél különbséget kell tenni a tartást igénylő személyes szükségleteinek kielégítésére szolgáló, valamint ezen a körön kívül eső vagyontárgyai között. Nyilván nem várható el az igénylőtől, hogy az olyan ingóságait értékesítse, melyekre a megszokott és társadalmi felfogás szerint túlzottnak nem tekinthető igényei kielégítése érdekében szüksége van. Ezen felül azonban pl. nagy értékű műtárgyak, luxuscikkek értékesítése elvárható, különösen akkor, ha a volt házastárs vagyoni- és jövedelmi viszonyainál fogva csak fokozott megterheléssel tudná a tartásdíj fizetési kötelezettségét teljesíteni.

II.5. Az önhiba:

Az objektív rászorultság önmagában a tartási igény megalapozáshoz nem elég. A törvényi megfogalmazásból következik, hogy a rászorultságnak az igénylő hibáján kívül kell fennállnia, így ez szubjektív tényezőként vizsgálandó.

„Az önhiba a felelősségnek a felróhatóságot el nem érő foka: a jogos és jogellenes magatartások között foglal helyet. E magatartás megvalósulását a jog nem tekinti jogellenesnek, de nem is biztosítja azt a védelmet, amit a jogos magatartásokhoz fűz. Önhiba esetén tehát a jog arra a passzív álláspontra helyezkedik, hogy az az által előállott hátrány viselését az ilyen magatartást tanúsítóra hárítja, illetve az ilyen hátrány viselése alól nem mentesíti.”⁵

Az önhiba mindig a konkrét eset körülményeit vizsgálva és a felekkel szemben érvényesülő elvárásokhoz viszonyítva képezheti jogi értékelés alapját, de minden esetben mindkét fél méltányos érdekeinek figyelembe vétele mellett.

II.6. Az érdemtelenység:

Oka már a házasság alatt, - erről a Csjt. 21.§ (1) bekezdése rendelkezik - illetőleg az életközösség megszűnése, vagy a házasság felbontása után is bekövetkezhet - ez utóbbi a Csjt.

---

⁵ A Családjog kézikönyve I. kötet 104. oldal (HVG-ORAC, 2007.)

22.§ (2) bekezdése értelmében a tartásra való jogosultság megszűnésének következményével jár. Az érdemteleniséget annak kell bizonyítania, aki erre hivatkozik. Hivatalból nem lehet figyelembe venni. Fogalmát nem határozza meg a törvény, de az V. számú PED kimerítően foglalkozik a házastársi tartásra való érdemteleniséggel. Eszerint *„a házasság felbontása esetén a tartást érdemteleniség címén attól a házastárstól kell megtagadni, aki a házasság erkölcsi alapját a házasság felbontására is közreható magatartásával olyan súlyosan sértette, hogy tartása házastársára a társadalmi felfogás szerint méltánytalan lenne. Az érdemteleniség elbírálásánál figyelembe kell venni az arra hivatkozó házastárs magatartását is. A házasság megszűnését követően a volt házastárstól a tartás érdemteleniség címén akkor vonható meg, ha szándékosan a másik volt házastárs érdekeit durván sértő magatartást tanúsított, vagy a társadalmi együttélés szabályait egyébként olyan módon és mértékben sértette meg, hogy a tartási kötelezettség teljesítése már nem várható el.”*⁶

Az elvi döntés indokolásának lényegi elemei az alábbiak: *„Az érdemteleniség elbírálása során a bíróságnak nemcsak egyes tényeket, hanem a házasság egészét kell mérlegre tennie. Meg kell vizsgálnia azt is, hogy az a házastárs, akitől a tartást igénylik, olyan magatartást tanúsított-e, amely feljogosítja őt arra, hogy házastársának magatartását felróhassa, nem terheli-e őt magát is hiba a házaselet megromlásának, házastársa magatartásának kialakítása terén. Nem szabad viszont figyelembe venni olyan magatartást, amely a felek házaseletének felbomlásánál nem hatott közre. Mindennek megítélésénél nem a házastársak szubjektív szempontjainak, hanem annak kell döntő jelentőséget tulajdonítani, hogy a társadalmi megítélés a házastársak egymással szembeni magatartására figyelemmel a tartásra kötelezést az ezáltal érintett házastárs méltánytalan megterhelésének tekintené-e...A fentiekből kitűnően az érdemteleniség fogalmát illetően nagyszámú körülménynek, szempontnak lehet meghatározó jelentősége. Éppen ezért az érdemteleniség kérdését mindig konkrétan, családjogunk és egész jogrendszerünk alapelveiből kiindulva, az ügy összes körülményének figyelembevételével kell elbírálni.”*⁷

---

⁶ XLI. számú PED a családjogi tárgyú elvi döntések felülvizsgálatáról

⁷ V. számú Polgári Elvi Döntés indokolás

Az érdemtelenység jogkövetkezményeinek alkalmazása körében értékelni kell, ha az érdemtelenység megállapítására felhozott magatartást a tartásra köteles fél már korábban megbocsátotta.

II.7. A kötelezett teljesítőképessége:

Ennek kereteit elsősorban a Csjt. 21.§ (1) bekezdés második fordulata, másrészt a Csjt. 64.§ (2) bekezdése szabályozza. *Ezek szerint: „nem, vagy csak részben kötelezhető (egyébként erre rászorult és nem érdemtelen) házastársa eltartására, aki ezzel a saját vagy annak a megélhetését veszélyezteti, akinek az eltartására az igénylővel egy sorban köteles (Csjt. 21. § (1) bekezdése), avagy aki kiskorú gyermeke eltartására figyelemmel (volt) házastársa részére már csak saját megélhetése veszélyeztetésével tudna tartást nyújtani (Csjt. 21. § (1) bekezdés második fordulát a Csjt. 64. § (2) bekezdésével összevetve).”*⁸

A kötelezett teljesítőképességének vizsgálatánál meg kell tehát állapítani a kötelezett tartásra jogosult hozzátartozóinak körét, a kötelezett teljes keresetét, bármely forrásból származó jövedelmét és a vagyoni helyzetét. Fel kell deríteni az életkorát, munkaképességét, munkakörét és az abban való elhelyezkedés lehetőségeit. Az e körben korábban alkalmazandó - a kötelezett jövedelmére vonatkozó - PK 112. számú állásfoglalás⁹ 2006 óta már nincsen hatályban, mert a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma a megváltozott társadalmi-gazdasági feltételek mellett okafogyottnak tekintette az abban foglaltakat. Hasonlóképpen nem hatályos már a PK 111. számú állásfoglalás¹⁰ sem, mely a kötelezett vagyoni helyzetével foglalkozott.

---

⁸ Kommentár ComplLex Jogtár - a Csjt. 21.§ (1) bekezdéséhez fűzött magyarázat

⁹ A tartásra szoruló házastárs vagy volt házastárs javára tartásdíj fizetésére a Csjt. 32., illetőleg 21. §-a alapján az a házastársa vagy volt házastársa is köteles, akinek vagyona nincs, és neki felróható okból megfelelő keresettel sem rendelkezik. Ilyenkor a tartásdíj összegének megállapításánál olyan összegű keresetet kell alapul venni, amelyet a tartásra kötelezettel azonos korú, egészségi állapotú és szakképzettségű személy rendszeres munkával általában elér. (PK 112. számú állásfoglalás)

¹⁰ A Csjt. 21., 22. és 23. §-ai rendelkeznek egyfelől arról, hogy a házastárs (volt házastárs) milyen feltételek mellett jogosult tartásdíjat követelni, másfelől arról, hogy a házastárs (volt házastárs) mikor nem köteles a házastársát (volt házastársát) eltartani. E rendelkezések szerint nincs akadálya annak, hogy a bíróság házastársi tartásdíjat ítéljen meg akkor is, ha a tartásra köteles házastársnak (volt házastársnak) csak munkabérből eredő jövedelme van, s annak ötven százaléka a gyermekei tartására igénybe van véve de a fennmaradó ötven százalékból a saját szükséges tartásának veszélyeztetése nélkül a házastársi tartásdíj megfizethető. A megítélhetőségtől független a végrehajthatóság kérdése, vagyis az, hogy a tartásra jogosult a megítélt tartásdíjhoz a Vht. korlátozó rendelkezése folytán hozzájuthat-e. (PK 111. számú állásfoglalás)

A jogszabály szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy a Csjt. 21. § (1) bekezdésének második fordulata - „Tartást csak olyan mértékben lehet követelni, hogy az ne veszélyeztesse a volt házastársnak és annak megélhetését, akinek eltartására a volt házastárs a tartást igénylővel egysorban köteles” - vagy kizárhatja a kötelezett marasztalását, vagy korlátozhatja annak mértékét, függetlenül a jogosult megfelelő megélhetéséhez szükséges összegtől.

A kötelezett teljesítőkép telensége akkor lehet a házastársi tartás iránti kereset teljes elutasításának az indoka, ha a kötelezett a saját - illetőleg az igénylővel egy sorban tartásra jogosult személy - megélhetésének a veszélyeztetése nélkül - figyelemmel arra is, hogy kiskorú gyermekét, gyermekeit a házastársat megelőzően köteles megfelelően eltartani - tartást egyáltalán semmilyen összegben nem képes nyújtani.

Ha pedig a házastársi tartást igénylő jogos követelése nem egészében, hanem csak bizonyos mértéken felüli részében veszélyezteti a figyelembe veendő személyek megélhetését, ez a körülmény, mint a kötelezett részleges teljesítőkép telensége, a tartás mértékét korlátozza.

A kötelezett teljesítőképessége és a tartás mértéke ekként szorosan összefüggő kérdések. Ennek megfelelően rendelkezik a tartás mértékéről a Csjt. 65.§ (1) bekezdése, mely szerint a kötelezett a tartás teljesítése képpen az anyagi viszonyaihoz képest köteles a jogosultat mindazzal ellátni, ami annak megélhetéséhez szükséges. A házastársi tartás mértéke a jogosult megélhetéséhez szükséges összeg, mely azonban nem jelenthet szűkös tartást.

II.8. A tartási kötelezettség időtartama:

Csjt. 21.§ (2) bekezdés: A tartást határozott időtartamra is meg lehet állapítani, ha feltehető, hogy a tartásra jogosult rászorultsága a meghatározott idő elteltével megszűnik.

A házastársi tartásdíj megállapítása általában határozatlan időre szól, de a fenti rendelkezések értelmében határozott időre is megállapítható. Erre leginkább akkor kerülhet sor, ha

a jogosult körülményeiben változás várható, mely rászorultságát megszünteti és ezen változás időben előre meghatározható, így egy későbbi - tartás megszüntetésére irányuló - per megelőzhető.

„Tipikus példája a gyakorlatban a gyermekgondozási tevékenység érdekében igénybe vett, a társadalombiztosítás által nyújtott támogatás időtartamára megállapított kiegészítő házastársi tartásdíj. A gyés, gyed stb. időtartamára szóló házastársi tartásdíj megállapításakor - mint általában - az időtartam határozott időre való korlátozásának az az indoka, hogy a jogosult önhibán kívüli rászorultsága (ami adott esetben annak honorálandó voltát jelenti, hogy az alacsony életkorú gyermek személyes gondviselése indokolt és kívánatos, és ezáltal az igényt érvényesítő saját maga megfelelő megélhetéséről nem képes gondoskodni) előre meghatározható időpontban megszűnik. Vagyis miután nyilvánvaló, hogy a tartás feltételei egy bizonyos és határozott ideig állnak fenn, szükségtelen és célszerűtlen a tartás határozatlan időre megítélése.”¹¹

II.9. A tartás mértékének megváltoztatása:

Csjt. 22.§ (1) bekezdés: Ha a közös egyetértéssel vagy bírósági ítélettel megállapított tartás megállapításának alapjául szolgáló körülményekben lényeges változás állott be, a tartás mértékének megváltoztatását lehet kérni.

Gyakran előfordul, hogy a tartásdíj megállapításánál alapul vett tényezők, körülmények utóbb lényegesen megváltoznak, ezért a törvény lehetővé teszi, hogy az érdekeltek bármelyike keresetet indíthasson a tartás felemelése, vagy leszállítása érdekében. Tehát nem érinti az ítélt dologhoz fűződő anyagi jogerőt a tartós jogviszonyok megváltoztatásának lehetősége. A módosítás eredményességének azonban elengedhetetlen feltétele a rendezés alapjául szolgáló körülményekben bekövetkezett lényeges változás. *„Az eredeti rendezéskor közömbös körülmények csupán az idő múlása miatt még nem nyernek olyan jelentőségét, hogy változásuk a jogviszony megítélésén változtasson, hiszen változatlanul irrelevánsak maradnak. Ugyanígy közömbösek az alapul szolgáló körülményekben bekövetkezett lényegtelen változások is. Az alapul szolgáló körülményekben történt változások lényeges voltán azt is kell érteni, hogy a változások hatása is*

---

¹¹ Kommentár CompLex Jogtár - a Csjt. 21.§ (2) bekezdéséhez fűzött magyarázat

viszonylag tartós legyen. Valamint az is kiemelést igényel, hogy ezen körülményeknek nem önmagukban, hanem a többi ténnyel való összefüggésében való vizsgálata indokolt és ehhez tartozik a változások okainak felderítése is.”¹²

II.10. A tartási jog megszűnése:

Csjt. 22.§ (2) bekezdés: A tartásra való jog megszűnik, ha az arra jogosult újból házasságot köt vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít, vagy a tartásra magatartása miatt utóbb érdemtelenné válik, valamint akkor is, ha a jogosult a további tartásra nem szorul rá. Az utóbbi esetben azonban a tartásra való jog újból feléled, ha a korábbi jogosult a tartásra ismét rászorul.

A jogosult *újboldi házasságkötése*, vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése volt házastársával szemben végleges jelleggel megszünteti tartási jogosultságát. Az élettársi kapcsolat létesítése - figyelemmel arra, hogy az élettársnak nincsen törvényi tartási kötelezettsége - csak a rászorultságra lehet kihatással.

Az utólagos érdemtelenné válás szintén végleges jelleggel szünteti meg a tartásra való jogosultságot. A jogintézmény célja, hogy a házastársaknak a bontást követő korlátozott és kölcsönös felelősségét a jogosulti oldalon is hangsúlyozza és annak durva megsértését - a jogosultság megvonásával - szankcionálja. Vagyis eltér a Csjt. 21. § (1) bekezdéséhez fűződő érdemtelenség céljától, amely a házasság erkölcsi alapját védi. „Ebből következik, hogy a kötelezett érdemtelenség címén a házas együttélés alatt tanúsított jogosulti magatartásra hivatkozással akkor sem kérheti eredményesen a tartásdíj megszüntetését, ha a hivatkozott magatartás egyébként ki is merítené az V. számú PED első fordulatában írtakat. Erre alapozva csak a megállapítási perben védekezhetett volna sikerrel. Elmulasztott joga - a korábbitól eltérő jogintézményi cél és tartalom miatt - már nem éledhet fel. Az utólagos érdemtelenség megvalósulhat nemcsak a kötelezett sérelmére elkövetett magatartással, hanem olyan, a kötelezetti érdektől egyébként független

---

¹² Heinerné Barzó Tímea: Családi jog 157. oldal (Novotni Alapítvány, 2002)

*súlyos kifogás alá eső magatartással is, amely objektív súlyánál fogva indokolja, hogy a kötelezett a jogosulttal minden közösséget megtagadjon.”*¹³

A tartásra való jog megszűnésének újabb esete, ha a *jogosult rászorultsága olyan mértékben változik meg*, hogy javára a tartásdíj fizetése már nem indokolt. Ez azonban nem akadályozza azt, hogy ha a volt házastárs utóbb ismét rászorulttá válik a tartásra, akkor ezen igényét ismét érvényesíthesse.

Fenti három körülmény a jogosulti oldalon bekövetkező változásokat fogja át, míg a törvény szövegezéséből ugyan nem derül ki, mégis megszüntetésre adhat alapot a kötelezetti oldalon a *kötelezett teljesítőképességének hiánya*.

Ugyanígy nem szól a törvényhely arról, hogy a *jogosult, illetőleg a kötelezett halála is* megszünteti a tartási jogosultságot, illetve kötelezettséget, mivel olyan szorosan személyhez fűződő jogviszonyokról van szó, melynek jellege a jogutódlást kizárja. *„Azonban a jogosult haláláig lejárt, de ki nem fizetett tartásdíjat az örökösök megöröklik, azokat a kötelezettől behajthatják. A kötelezett örökösei pedig az örökösöt terhelő felelősséggel tartoznak az örökhagyó haláláig lejárt és ki nem fizetett tartásdíjakért.”*¹⁴

A *jogosulti lemondás* is megszünteti a tartási jogosultságot, kötelezettséget. (Lásd lentebb a PK 114. számú állásfoglalást)

II.11. Tartási igény érvényesítése:

Csjt. 22.§ (3) bekezdés: Ha a volt házastárs a tartásra a házasság felbontását követő öt év eltelte után válik rászorulttá, volt házastársától csak különös méltánylást érdemlő esetben követelhet tartást.

---

¹³ Kommentár CompLex Jogtár - a Csjt. 22.§ (2) bekezdéséhez fűzött magyarázat

¹⁴ Heinerné Barzó Tímea: Családi jog 159. oldal (Novotni Alapítvány, 2002)

A fenti jogszabályhely a házasság felbontása után - és értelemszerűen külön perben - érvényesített házastársi tartási igényről rendelkezik.

Kiemelendő, hogy a volt házastárs rászorultsága bekövetkezésének időpontja a döntő az igény érvényesítés korlátozása szempontjából, nem pedig az igényérvényesítés idejének van jelentősége. Ha a rászorultság a házasság felbontását követő öt éven belül következett be, akkor tartási igény később, tehát a házasság felbontásától számított öt éven túl is érvényesíthető.

A különös méltánylás fogalmának tartalommal kitöltését, tehát annak megállapítását, hogy mikor áll fenn az a kivételes helyzet, amikor a bontást követő öt év elteltével bekövetkező rászorultság is megalapozza a tartási igényt, a jogalkotó - a családjogi viszonyokra jellemző keretszabályozásnak megfelelően - a jogalkalmazóra bízta.

II.12. Egyéb szabályok:

A (volt) házastársak megállapodással is rendezhetik a tartás kérdését, ez esetben beszélünk tartási kötelezettség vállalásáról. Ez egy alakszerűségekhez nem kötött jogügylet, mely akár okiratba foglalás nélkül is érvényes lehet. Erre a kérdéskörre irányadó a **PK 113. számú állásfoglalás**, mely szerint *„a házastársi tartásdíj fizetési kötelezettség vállalása érvényes lehet olyan volt házastárs javára is, aki a tartásra nincs rászorulva, vagy arra érdemtelen. Az ilyen kötelezettség elvállalását a Csjt. 21. §-ában foglalt rendelkezés nem akadályozza. A kötelezettségvállalás bírósági egyezségbe foglalható, és az egyezség a bíróság által jóváhagyható. A kötelezettségvállalás alapján ítéleti marasztalásnak is helye lehet. Ilyen esetekben a tartásdíj leszállítása vagy a tartásdíj fizetési kötelezettség megszüntetése azon az alapon kérhető, hogy a kötelezettségvállalást követően az annak alapjául szolgáló körülményekben a lényeges változás állott be.”*¹⁵

A **PK 114. számú állásfoglalás** szerint, *„ha a házastárs a volt házastársával szemben tartási igényről (Csjt. 21. §) lemondott, de utóbb a tartásra fel nem róható okból rászorulttá válik,*

---

¹⁵ PK 113. számú állásfoglalás

a lemondás nem akadályozza annak, hogy a volt házastársával szemben - a Csjt. 22. §-ának (3) bekezdésében meghatározott korlátok között - tartási igényt érvényesíthessen. Ilyen esetben azonban vizsgálni kell a lemondás okait. Ha például a lemondás olyan vagyoni juttatás ellenében történt, amely a lemondó házastárs tartására elegendő alapot nyújtott, a tartási igény rendszerint nem alapos. Ha a jogosult házastárs lejárt tartásdíjról mondott le, a lejárt tartásdíj iránti igényt utóbb nem érvényesítheti. A lemondó jognyilatkozat a polgári jog szabályai szerint megtámadható.”¹⁶

III. A KÜLÖNÉLŐ HÁZASTÁRS TARTÁSA:

Csjt. 32.§ (3) bekezdés: A házastárs köteles a különélő és önhibáján kívül rászoruló házastársát - ha arra nem érdemtelen - különvagyonából is eltartani, amennyiben házastársra megélhetésének költségeit a közös vagyonból nem lehet fedezni, és a tartás nem veszélyezteti a kötelezett saját, valamint annak megélhetését, akinek eltartására házastársával egy sorban köteles. Ez a rendelkezés arra az esetre is irányadó, ha a házastársak között vagyonközösség nincs.

III.1. Fogalmi elemek:

A különélő házastárs tartási igényének elbírálásakor lényegében a Csjt. 21.§, valamint 22.§ (1)-(2) bekezdéseit kell értelemszerűen alkalmazni, de a tartáshoz való jog együttes feltételei az ott felsoroltakhoz képest kibővülnek azzal, miszerint a törvény további feltételként kívánja meg, hogy *a tartást a közös vagyon ne fedezze.*

„Ennek nyilván az az oka, hogy a rászorultság vizsgálatánál nemcsak a saját jövedelem és a különvagyon jöhet szóba, hanem a még megosztatlan házastársi közös vagyon figyelembevételével az általában vett vagyoni helyzet. Ha pedig a még megosztatlan közös vagyonból a házastárs tartási igénye kielégíthető, nem áll fenn olyan rászorultság, ami a különélő

---

¹⁶ PK 114. számú állásfoglalás

házas társ különvagyonával (az életközösség megszakitása utáni keresményével) való helytállást indokolna.

A bírói gyakorlat nem tekinti a közös vagyomból fedezhetőnek a különélő és tartásra rászoruló házas társ megélhetéseinek a költségeit, ha a vagyontárgyak döntő hányadát a másik fél birtokolja, illetőleg ha a rászoruló házas társnak csak olyan közös vagyontárgyak vannak a birtokában, amelyek a mindennapi megszokott életvitelhez szükségesek (tehát nem értékesíthetők, illetőleg az értékesítésük nem várható el).

Ha viszont a csupán saját jövedelme és különvagyona figyelembevételével rászorulnak tekinthető különélő házas társ olyan közös vagyoni tárgyakat birtokol, amelyek értékesítése elvárható (pl. ékszerek), avagy amelyek jellegükénél fogva eleve megélhetésre közvetlenül felhasználhatóak (készpénz, takarékbetét stb.), a tartás feltételei nem állnak fenn.”¹⁷

Az önhibán kívüli rászorultság a jogosulti oldalon tartalmilag megegyezik a volt házas társ tartásánál részletezettekkel, illetőleg, bár a törvény más módon fogalmaz („a tartás nem veszélyeztetheti..”-Csjt. 32.§ (3) bek.) és nem alkalmazza a mértékre való utalást, („tartást olyan mértékben lehet követelni..”- Csjt. 21.§ (1) bek.) tartalmilag a *kötelezetti teljesítőképesség* tartalma is azonos a két tartási formánál.

A különélő házas társ tartási kötelezettsége akkor is fennáll, ha a házas társak között vagyonszövetség nincs. Ez a helyzet bekövetkezhet akkor, ha a házastársak bármelyikének kérelmére a bíróság fontos okból a vagyonszövetséget a házassági életközösség fennállása alatt megszünteti (Csjt. 31.§ (1) bek.), vagy ha a felek a házassági életközösségük tartamára házassági vagyonszövetségi szerződéssel vagyonszövetségként kötötték ki (Csjt. 27.§ (2) bek.), illetőleg abban az esetben is, ha a házastársak között a házassági életközösség megszűnésével a vagyonszövetség véget ér (Csjt. 31.§ (2) bek.).

---

¹⁷ Kommentár CompLex Jogtár - a Csjt. 32.§ (3) bekezdéséhez fűzött magyarázat

III.2. Eltérések a volt házastárs tartására vonatkozó szabályoktól:

A volt házastárs tartására vonatkozó feltétel- és szabályrendszerhez képest az érdemtelenség, az igény érvényesítésének időbeli korlátozása, valamint a megszűnés esetei körében mutatkozik eltérés.

Az érdemtelenség körében a Legfelsőbb Bíróság V. számú Polgári Elvi Döntése teljes tartalmában nem alkalmazható, „hiszen az a volt házastárs érdemtelenségére vonatkozik, így a fennálló házasság megromlásához vezető körülmények olyan módon, hogy azok mennyiben vezettek a házasság felbontásához, nem értékelhetők. Irányadóak azonban az ott kifejtettek akként, hogy az érdemtelenség kimondásánál azt a magatartást, vagy cselekményt kell értékelni, mely a tartást igénylő házastárs részéről a házastársi kötelezettségeket, vagy a másik házastárs jogait sértette. Az elbírálásnál döntő szempont az elvi döntésben kifejtett méltánytalanság, ami abban jelentkezik, hogy az igénylő fél magatartása a közfelfogás szerint a másik féllel szemben olyan súlyos értékítéletet von maga után, melynek alapján a házastárs támogatására, felelősségérzetére nem méltó.”¹⁸

Az igényérvényesítés határidejét ezen szakasz nem korlátozza, ebből következően a különélő házastárs a házasság felbontása előtt akkor is követelhet házastársi tartást, ha arra a különélést követő öt év után válik rászorulttá.

A tartási jog Csjt. 22.§ (2) bekezdésében meghatározott *megszűnési esetei* közül értelemszerűen kiesik a jogosult új házasságkötése, vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése, mivel a különélő házastárs tartására vonatkozó szabályrendszer a házasság formális fenntartását feltételezi.

---

¹⁸ A Családjog kézikönyve I. kötet 348. oldal (HVG-ORAC, 2007.)

IV. ZÁRÓ GONDOLATOK - ÚJ PTK

Mint az látható volt az előzőekben, az életközösség megszűnése utáni, illetőleg a házasság felbontása utáni házastársi tartást a Csjt. egymástól elkülönülten, részben azonos, részben különböző szabályokkal rendezi.

A 2014. március 15. napján hatályba lépő 2013. évi V. törvény (új Ptk.) a Csjt.-től részben eltérően oldja meg a házastársi tartás szabályozását.

Továbbra sem kerül sor a házassági életközösség fennállása alatti tartás szabályozására, figyelemmel arra, hogy az ekörben felmerülő tartási szituációk peres eljárásokat nem vonnak maguk után. Viszont a korábban kettéosztott szabályozás egységesedik a Negyedik Könyv V. címe - Házastársi tartás - alatt. A törvény mind a házasság felbontásának esetére, mind pedig az életközösség megszakadásának esetére azonos módon rendezi a tartási jogosultság, illetve kötelezettség keletkezését és megszűnését.

Az új törvény olyan, a korábbtól részben eltérő rendelkezéseket tartalmaz, *„melyek tekintetbe veszik, hogy egy rövidebb időtartamú házasság nem feltétlenül érdemel - tartási szempontból - olyan jellegű elbírálást, mint egy hosszabb, tartósabb kapcsolat.*

*Hasonlóképpen jobban megkülönböztetésre kerül a házasságnak, mint köteléknek és a házassági életközösségnek a fennállása - a tartási rendelkezések az utóbbinak tulajdonítanak nagyobb jelentőséget.”*¹⁹

---

¹⁹ Az új Ptk. magyarázata III/VI. Családjog 73. oldal (HVG-ORAC, 2013.)